

Uloga odgojitelja u odgojno-obrazovnoj inkluziji djeteta s oštećenjem sluha

---

Devčić, Veronika

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:394263>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-10**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Veronika Devčić

ULOGA ODGOJITELJA U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ INKLUZIJU DJETETA S
OŠTEĆENJEM SLUHA

Završni rad

Petrinja, rujan, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Veronika Devčić

ULOGA ODGOJITELJA U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ INKLUZIJU DJETETA S
OŠTEĆENJEM SLUHA

Završni rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Jasna Kudek Mirošević

Petrinja, rujan, 2020.

SADRŽAJ

UVOD	1
1. OŠTEĆENJE SLUHA	1
1.1. Uho kao slušni organ.....	1
1.2. Definicija i vrste oštećenja sluha.....	2
1.3.1. Nagluhe osobe	3
1.3.2. Gluhe osobe.....	3
1.4. Moguće posljedice oštećenja sluha	4
1.5. Indikatori da dijete ima oštećen sluh.....	4
2. ODGOJNO-OBRAZOVNA INKLUZIJA	5
2.1. Kompetencije odgojitelja u odgojno-obrazovnoj inkluziji djece s oštećenjem sluha	5
2.2. Komunikacija s roditeljima	9
2.3. Suradnja sa stručnim suradnicima.....	10
2.3.1. Uloga pedagoga.....	11
2.3.2. Uloga edukacijsko-rehabilitacijskih stručnjaka	11
2.3.3. Uloga psihologa.....	11
2.3.4. Uloga socijalnih radnika.....	12
2.4. Zakonski aspekti predškolskog sustava odgoja i obrazovanja	12
3. ISTRAŽIVANJE	13
3.1. Cilj istraživanja	13
3.2. Mjerni instrument i metoda istraživanja.....	13
3.3. Uzorak ispitanika.....	13
3.4. Rezultati istraživanja	14
3.5. Osvrt i rasprava	21
4. ZAKLJUČAK	23
LITERATURA	24

SAŽETAK

Cilj ovog završnog rada je bio ispitati odgojitelje o njihovoj procjeni svojih kompetencija za rad s djecom oštećenog sluha. Uloge odgojitelja u odgojno-obrazovnoj inkluziji djeteta s oštećenjem sluha su bezbrojne, polazeći od poznavanja djetetovih karakteristika, komunikacije s djetetovim roditeljima i stručnim timom, priprema didaktičkih materijala i prostorije, ostvarenja osjećaja prihvaćenosti djeteta u grupi, zadovoljenja djetetovih potreba do praćenja djetetova razvoja. Na početku se fokusiramo na teorijski dio. Objasnjava se pojam oštećenja sluha i vrste, stupanj oštećenja sluha, moguće posljedice oštećenja sluha i indikatori da dijete ima oštećen sluh. U nastavku se definira inkluzija, navode se kompetencije odgojitelja u odgojno-obrazovnoj inkluziji djece s oštećenjem sluha, važnost komunikacije s roditeljima i suradnje sa stručnim suradnicima te zakonski aspekti. U dosadašnjim istraživanjima ukazano je na to da odgojitelji pokazuju motiviranost za rad s djecom s teškoćama, pri tome smatraju da ne ostvaruju dostatno kvalitetnu suradnju sa stručnim timom (Kudek Mirošević i Jurčević Lozančić, 2014). Na posljetku se analizira istraživanje, navodi se cilj istraživanja, metode istraživanja, uzorak ispitanika, rezultati istraživanja i rasprava. U istraživanju se može primijetiti da ispitani odgojitelji razumiju važnost komuniciranja s roditeljima djeteta oštećena sluha i stručnim timom ali ih se manji broj osjeća dovoljno kompetentnima za uspješnu komunikaciju. Također se može vidjeti da se svi ispitani odgojitelji ne slažu s tvrdnjom da ustanova u kojoj rade ima stručne suradnike s kojima mogu ostvariti uspješnu suradnju. Većina ispitanih odgojitelja se smatra kompetentnima za zadovoljavanje individualnih potreba i interesa djeteta s oštećenjem sluha. Također se većina smatra kompetentnima pratiti emocionalni i socijalni razvoj djeteta s oštećenjem sluha.

Ključne riječi: odgojno-obrazovna inkluzija, dijete, oštećenje sluha, odgojitelj, kompetencije

SUMMARY

The aim of this final paper was to examine educators about their assessment of their competencies for working with hearing impaired children. The roles of educators in the educational inclusion of a child with hearing impairment are innumerable, starting from knowledge of the child's characteristics, communication with the child's parents and professional team, preparation of didactic materials and premises, realization of the child's acceptance in the group, meeting the child's needs. At the beginning we focus on the theoretical part. The concept of hearing impairment and type, the degree of hearing impairment, the possible consequences of hearing impairment and indicators that the child has hearing impairment, are explained. The following defines inclusion, lists the competencies of educators in the educational inclusion of children with hearing impairments, the importance of communication with parents and cooperation with professional associates, and legal aspects. Research to date has shown that educators show motivation to work with children with disabilities, while believing that they do not achieve sufficient quality cooperation with the professional team (Kudek Mirošević and Jurčević Lozančić, 2014).

Finally, the research is analyzed, the goal of the research, research methods, sample of respondents, research results and discussions are stated. In the research, it can be noticed that the surveyed educators understand the importance of communicating with the parents of a hearing-impaired child and the professional team, but a smaller number of them feel competent enough to communicate successfully. It can also be seen that not all surveyed educators agree with the statement that the institution in which they work has professional associates with whom they can achieve successful cooperation. Most of the educators surveyed are considered competent to meet the individual needs and interests of a child with a hearing impairment. Also, most are considered competent to follow the emotional and social development of a child with a hearing impairment.

Key words: educational inclusion, child, hearing impairment, educator, competencies

UVOD

Dulčić i Kondić (2002) oštećenje sluha definiraju kao nemogućnost ili smanjenu mogućnost primanja, provođenja i registriranja slušnih podražaja zbog urođenih ili stečenih oštećenja, nerazvijenost ili umanjene funkcionalnosti slušnog organa, slušnog živca ili slušnih centara u mozgu. S obzirom na vrijeme nastanka uzroke oštećenja sluha Zrilić (2011) dijeli na prenatalne, perinatalne i postnatalne. S obzirom na vrstu Dulčić i Kondić (2002), oštećenja sluha dijele na konduktivno, perceptivno i miješano. Ovisno o intenzitetskoj razini oštećenja sluha uvjetuju se različite mogućnosti slušanja, tako da, s audiološkog aspekta, osobe oštećenog sluha dijelimo na gluhe i nagluhe. Bouillet (2010) u odgojno-obrazovnim uvjetima teškoće djece oštećenog sluha očituje kroz: teškoće učenja govora, zaostajanje u usvajanju govornoga i pisanoga jezika, oskudniji rječnik, i dr. Neki od indikatora da dijete ima oštećen sluh su previsok glas ili govor bez intonacije, nejasan izgovor, naginjanje prema izvoru zvuka i dr.

Osnovna koncepcija suvremenog inkluzivnog pristupa je cjeloviti razvoj i odgoj djeteta (Kudek Mirošević i Jurčević-Lozančić, 2014). Inkluzivan se vrtić definira kao mjesto gdje svatko pripada, gdje je svatko prihvaćen, gdje pojedinac podržava druge i sam biva podržan od drugih (Stainback i Stainback, 1990; Cerić, 2004, prema Miloš i Vrbić, 2015). Dijete s teškoćama se u inkluzivnom okruženju prirodno i spontano uključuje u zajednički život odgojne skupine (Tassoni, 2003; Wolfendale, 2003; Jones, 2004; Casey, 2010, prema Kudek Mirošević i Jurčević-Lozančić, 2014). Među kompetencijama odgojitelja za uspješnu odgojno-obrazovnu inkluziju naročito su važne suradnja s roditeljima i stručnim suradnicima, usklađivanje kurikuluma s individualnim potrebama djece, poticanje inkluzivne kulture u vrtiću i aktivno sudjelovanje u procjenama posebnih potreba djece (Bouillet, 2011).⁸ 1995. godine je Council for Exceptional Children objavio dokument *What Every Special Educator Must Know: The International Standards for the Preparation and Certification of Special Education Teachers*. On sadrži skup znanja i sposobnosti potrebnih za rad s djecom oštećena sluha, problemima u ponašanju, darovitom djecom, djecom s teškoćama u učenju, djecom oštećena vida i dr. Znanja i sposobnosti su nabrojana i podijeljena u osam područja inkluzivne pedagogije. U članku *Including Children with Hearing Loss in Early Childhood Programs* autori Katz i Schery (2006) navode šest općih strategija odgoja i obrazovanja djece s oštećenjem sluha.

Komunikacija s roditeljima djeteta s oštećenjem sluha je važna za uspješnu integraciju djeteta jer je obiteljska sredina ta koja ima nezamjenjivu ulogu u oblikovanju ličnosti djeteta (Dulčić i

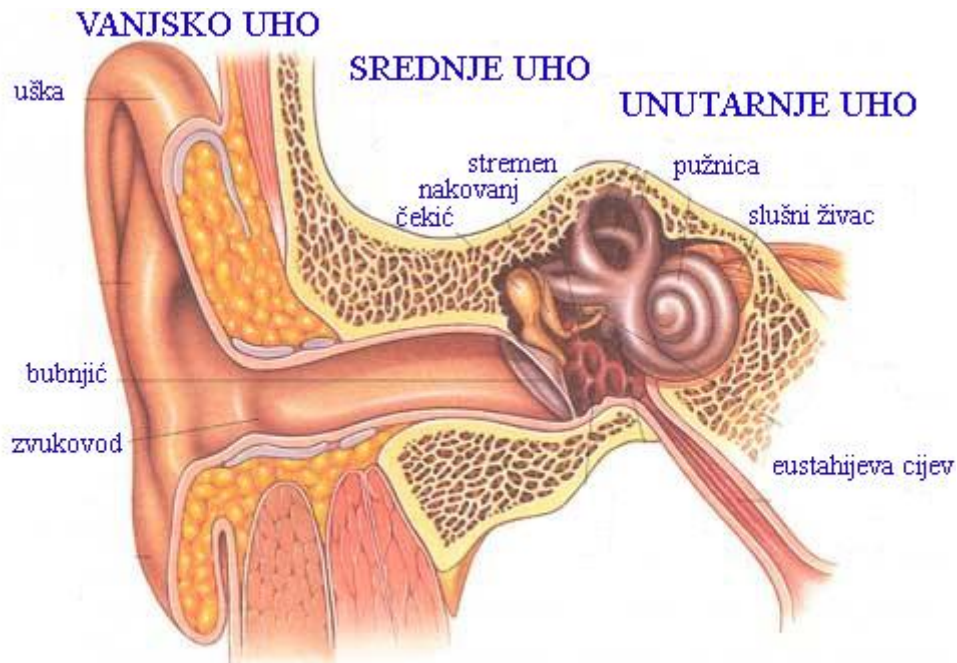
Kondić, 2002). Članak *Six Fundamentals for Creating Relationships with Families* autorice Powers (2006) nabraja šest osnova za stvaranje odnosa s obiteljima djeteta iz odgojno-obrazovne skupine. Suradnja sa stručnim suradnicima/ timom je vrlo važna u odgojno-obrazovnoj inkluziji jer oni odgojitelju ukazuju na sve karakteristike djece s oštećenjem sluha. Stručni tim odgojitelju treba ukazati na načine rada s određenim pojedincima, njihove potrebe, snage i slabosti. Bouillet (2010) navodi da je timski rad, tj. uzajamna suradnja i usuglašavanje stručnjaka koji sudjeluju u edukacijsko-rehabilitacijskoj intervenciji važan kako bi se djetetu i članovima njegove obitelji osigurala kvalitetna i stručna edukacijsko-rehabilitacijska intervencija. U timu sudjeluju različiti stručnjaci poput pedijatra, drugih liječnika specijalista, stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti, socijalnih radnika, psihologa, pedagoga i dr. (Bouillet, 2010) Promišljanjem o pravima djeteta na inkluziju u odgojno-obrazovni sustav doneseni su i mnogi zakoni koji doprinose ostvarenju odgojno-obrazovnoj inkluziji djece s oštećenjem sluha.

1. OŠTEĆENJE SLUHA

1.1. Uho kao slušni organ

Ljudsko uho se sastoji od tri dijela. To su vanjsko uho, srednje uho i unutarnje uho. Vanjski zvukovod je dio vidljivog vanjskog uha, njegov početak vidimo u uški, a završava bubnjićem. Bubnjić je početak srednjeg uha, on prenosi zvuk u obliku zvučnih valova koju putuju do tri male slušne koščice (stremen, nakovanj, čekić). Slušne koščice se nalaze u srednjem uhu i zvuk provode do unutarnjeg uha. Unutarnje uho se sastoji od dva funkcionalno različita dijela. Prvi su tri polukružna kanala koji sudjeluju u formiranju osjetila ravnoteže, drugi je pužnica. Pužnica ima osjetne stanice koje imaju sposobnost prevesti zvučne valove u električne signale koje mozak zatim dekodira (Thompson, 2016; Bouillet, 2010).

Slika 1. Prikaz dijelova ljudskog uha

1.2. Definicija i vrste oštećenja sluha

Dulčić i Kondić (2002) oštećenje sluha definiraju kao nemogućnost ili smanjenu mogućnost primanja, provođenja i registriranja slušnih podražaja zbog urođenih ili stečenih oštećenja, nerazvijenost ili umanjene funkcionalnosti slušnog organa, slušnog živca ili slušnih centara u mozgu.

Nadalje možemo reći da se oštećenje sluha odnosi na sve vrste ozljeda vanjskog ili srednjeg uha koje uzrokuju slabljenje sposobnosti vođenja zvuka do vanjskog uha (Knight i Swanwick, 1999, prema Bouillet, 2010).

S obzirom na vrstu, Dulčić i Kondić (2002), oštećenja sluha dijele na:

- konduktivno oštećenje sluha,
- perceptivno oštećenje sluha
- i miješano oštećenje sluha

Do konduktivnog oštećenja sluha dolazi zbog patoloških promjena u srednjem uhu čime se sprječava provodnost zvučnog podražaja. Perceptivna oštećenja sluha nastaju oštećenjem živčanih struktura unutarnjeg uha, što ometa percepciju zvučnog podražaja. Pod miješano oštećenje sluha se podrazumijeva istodobna prisutnost konduktivnog oštećenja i perceptivnog oštećenja sluha.

S obzirom na vrijeme nastanka uzroke oštećenja sluha Zrilić (2011) dijeli na:

- prenatalne (prije rođenja djeteta)
- perinatalne (za vrijeme samog poroda i dva tjedna nakon rođenja)
- postnatalne (u svim životnim dobima poslije rođenja)

1.3. Stupanj oštećenja sluha

Ovisno o intenzitetskoj razini oštećenja sluha uvjetuju se različite mogućnosti slušanja, tako da, s audiološkog aspekta, osobe oštećenog sluha dijelimo na gluhe i nagluhe.

1.3.1. Nagluhe osobe

Nagluhima se smatraju sve osobe koje zbog oštećenja sluha imaju ozbiljnih teškoća u slušanju govora i govornoj komunikaciji (Zovko, 1996).

Nagluhe osobe se dijele u četiri kategorije:

- lako nagluhe (25-40 dB) osobe su pod prirodno povoljnim uvjetima slušanja spontano usvojile glasovni govor bez značajnih odstupanja
- umjereno nagluhe (40-55 dB) osobe nisu spontano i pod prirodno povoljnim uvjetima cjelovito svladale glasovni govor
- umjereno-teško nagluhe (55-70 dB) osobe koje su prije oštećenja sluha usvojile vještinu glasovnog sporazumijevanja
- teško nagluhe (70-90 dB) osobe kod kojih je spontani razvitak glasovnog govora značajno otežan

Teška nagluhost zahtijeva sustavnu pomoć stručnjaka u području razvijanja sposobnosti slušanja i govora. Nagluhe osobe auditivne informacije dopunjavaju vizualnom percepcijom (uz pomoć slušnog aparata ili kohlearnih implantata) (Zovko, 1996; Bouillet, 2010).

1.3.2. Gluhe osobe

Gluhe osobe su one koje imaju gubitak sluha iznad 90 dB te ni uz pomoć slušnog pomagala ne mogu cjelovito percipirati glasovni govor.

Među gluhima osobama, ovisno o okolnosti gubitka sluha, razlikujemo:

- a) Osobe koje prije gubitka sluha nisu usvojile vještinu glasovnog sporazumijevanja. To su predgovorno (prelingvalno) gluhe osobe koje su obično i gluhonijeme. Njihov gubitak sluha prije usvajanja jezika utječe na cjelokupni razvoj i psihosocijalno sazrijevanje.
- b) Osobe koje su prije gubitka sluha usvojile govor. To su poslijegovorne (postlingvalne) gluhe osobe, one se izražavaju ovisno o dobi gubitka sluha (Zovko, 1996; Bouillet, 2010).

1.4. Moguće posljedice oštećenja sluha

Prva posljedica oštećenja sluha je nesposobnost raspoznavanja zvučnih podražaja (šum i govor). Razvoj govora osoba oštećena sluha obuhvaća od jedva uočljivog do potpunog izostanka govora. Teškoće u standardnom načinu komunikacije mogu rezultirati i odstupanjem u emocionalnom i socijalnom razvoju te u obrazovnim postignućima djeteta. Sve te posljedice ovise o interakciji stupnja i vremena nastanka oštećenja, dodatnim teškoćama, stajalištima i potpori okoline. Također ovisi o tome imaju li roditelji djeteta oštećenje sluha ili dijete raste među osobama koje čuju. Svaki će roditelj dati prednost svom prvom jeziku, bio to govorni ili znakovni (Bouillet, 2010; Zrilić, 2011).

Bouillet (2010) u odgojno-obrazovnim uvjetima teškoće djece oštećenog sluha očituje kroz: teškoće učenja govora, zaostajanje u usvajanju govornoga i pisanoga jezika, oskudniji rječnik, i dr.

1.5. Indikatori da dijete ima oštećen sluh

Dijete s oštećenjem sluha možemo prepoznati po:

- previsokom glasu ili govoru bez intonacije
- vrlo sporom razvoju govora
- nejasnom izgovoru
- naginjanju prema izvoru zvuka
- kada je bučno u prostoriji, ne čuje jasno
- ne odgovaranju kada mu se obraća
- krivo čuje pitanja (traži ponavljanje)
- čestom pritiskanju uha
- teškoćama u rimovanju
- kroničnim teškoćama sa smjerom (lijevo-desno, iznad-ispod)
- težem usvajanju pojma jednine, množine i roda
- redovitom traženju ponavljanja informacija (Bouillet, 2010; Thompson, 2016; Zrilić, 2011)

2. ODGOJNO-OBRAZOVNA INKLUZIJA

U inkluzivnom odgojno-obrazovnom sustavu se ističe holistički pristup. Inkluzija je filozofija prihvaćanja i stvaranja uvjeta u kojima će sva djeca biti prihvaćena jednako i s poštovanjem, ona implicira na promjene samog sustava (Miloš i Vrbić, 2015).

Osnovna koncepcija suvremenog inkluzivnog pristupa je cjeloviti razvoj i odgoj djeteta (Kudek Mirošević i Jurčević-Lozančić, 2014). Inkluzivan se vrtić definira kao mjesto gdje svatko pripada, gdje je svatko prihvaćen, gdje pojedinac podržava druge i sam biva podržan od drugih (Stainback i Stainback, 1990; Cerić, 2004, prema Miloš i Vrbić, 2015).

Dijete s teškoćama se u inkluzivnom okruženju prirodno i spontano uključuje u zajednički život odgojne skupine (Tassoni, 2003; Wolfendale, 2003; Jones, 2004; Casey, 2010, prema Kudek Mirošević i Jurčević-Lozančić, 2014).

2.1. Kompetencije odgojitelja u odgojno-obrazovnoj inkluziji djece s oštećenjem sluha

Među kompetencijama odgojitelja naročito su važne suradnja s roditeljima i stručnim suradnicima, usklađivanje kurikuluma s individualnim potrebama djece, poticanje inkluzivne kulture u vrtiću i aktivno sudjelovanje u procjenama posebnih potreba djece (Bouillet, 2011).

1995. godine je Council for Exceptional Children objavio dokument *What Every Special Educator Must Know: The International Standards for the Preparation and Certification of Special Education Teachers*. On sadrži skup znanja i sposobnosti potrebnih za rad s djecom oštećena sluha, problemima u ponašanju, darovitom djecom, djecom s teškoćama u učenju, djecom oštećena vida i dr. Znanja i sposobnosti su nabrojana i podijeljena u osam područja inkluzivne pedagogije. Iz svakog područja je izdvojeno jedno znanje i jedna sposobnost od nekoliko nabrojanih:

1. Filozofski, povijesni i pravni temelj inkluzivnog odgoja i obrazovanja
-znanje: Varijacije u vjerovanjima, tradiciji i vrijednostima među kulturama unutar društva i učinak odnosa između djeteta s oštećenjem sluha, obitelji i odgojne ustanove.
-sposobnost: Identificiranje glavnog doprinosa rastu i poboljšanju znanja i prakse u području odgoja i obrazovanja djece s oštećenjem sluha.

2. Karakteristike djece s oštećenjem sluha

-znanje: Prepoznavanje da oštećenje sluha ne isključuje normalan razvoj ili sposobnost komunikacije.

-sposobnost: Pristupiti informacijama o raznim kognitivnim, komunikacijskim, fizičkim, kulturnim, socijalnim i emocionalnim stanjima djeteta s oštećenjem sluha.

3. Procjena, dijagnoza, evaluacija

-znanje: Korištenje posebne terminologije u procjeni djece s oštećenjem sluha.

-sposobnost: Prikupljanje i analiziranje uzorka jezične i neverbalne komunikacije djece s oštećenjem sluha.

4. Institucijski kontekst i praksa

-znanje: Komponente jezične i nejezične komunikacije djece s oštećenjem sluha.

-sposobnost: Prilagoditi odgojno-obrazovni proces kako bi se zadovoljilo fizičkim, kognitivnim, kulturnim i komunikacijskim potrebama djece s oštećenjem sluha.

5. Planiranje i vođenje djelotvornog okruženja za rani odgoj i obrazovanje

-znanje: Kulturni čimbenici gluhih osoba koji mogu utjecati na provođenje odgojno-obrazovnog procesa djece s oštećenjem sluha.

-sposobnost: Koncipiranje prostora koje maksimizira mogućnosti za vizualno orijentiranje i/ili slušno učenje kod djece s oštećenim sluhom.

6. Djelotvorno vođenje ponašanja djece rane i predškolske dobi

-znanje: Prilike za integraciju sa zajednicama pojedinaca koji imaju oštećenje sluha na lokalnoj, državnoj i nacionalnoj razini.

-sposobnost: Pripremanje djece s oštećenjem sluha na prikladnu uporabu tumača.

7. Komunikacija i suradnja

-znanje: Učinci komunikacije na razvoj obiteljskih odnosa i strategija koje se koriste u obiteljima s djecom s oštećenjem sluha.

-sposobnost: Olakšanje komunikacije između djece s oštećenjem sluha i njihove obitelji.

8. Profesionalizam i etička praksa

-znanje: Proces stjecanja vještina u načinu/ filozofiji rada s djecom s oštećenjem sluha na koje odgojitelj prije nije bio spreman.

-sposobnost: Sudjelovanje u profesionalnim organiziranim radionicama bitnim za odgojno-obrazovni proces djece s oštećenjem sluha.

U članku Including Children with Hearing Loss in Early Childhood Programs autori Katz i Schery (2006) navode šest općih strategija odgoja i obrazovanja djece s oštećenjem sluha. To su:

1. Govorite uobičajenim tonom/glasnoćom- pripazite da je djetetova pažnja usmjerena na govornika. Govorite prirodno i razgovijetno i koristite jednostavan stil govora ili jednostavne, ali cjelovite rečenice. Nemojte vikati, prenaglašavati riječi ili neprirodno sporo govoriti.
2. Razjasnite idiome- objasnite idiome u kontekstu. Tako sprječavate nesporazume i obogaćujete djetetov jezik.
3. Provjerite s djetetom kako biste osigurali razumijevanje- ponekad pitanje „Reci mi što sam upravo rekla“ pruža informaciju o tome koliko dijete razumije. Međutim, mnoga djeca s oštećenjem sluha imaju poteškoće u artikuliranju svojih odgovora. Stoga ćete možda trebati kratko promatrati djetetove postupke kako biste provjerili razumijevanje. Zbunjeni pogled ili nereagiranje mogu ukazati na nerazumijevanje, tako da ćete morati pronaći dodatne, povoljnije vizualne metode za prenošenje poruke.
4. Uvedite sustav prijatelja kako biste djetetu olakšali razumijevanje uputa i sadržaja kurikuluma- mnogo puta djeca bolje razumiju drugo dijete nego odraslu osobu, pa neka djetetov prijatelj ponovno objasni informacije nakon što završite. Nadalje, pažljivo modeliranje govora i ponašanja vršnjaka izvrstan je resurs za dijete s oštećenjem sluha.
5. Prikazujte slike iz stvarnog života tijekom čitanja ili razgovora o temi i koristite jednostavne znakove, pokažite ili imajte pri ruci primjer predmeta koji objašnjavate- djeca s oštećenjem sluha trebaju vizualne informacije kako bi naučili, glumljenje priča

temeljenih na iskustvu je korisno. Korištenje oznaka za zaštitu okoliša u sobi može pokrenuti djecu na put učenja jezika putem tiska.

6. Osigurajte jezične ploče ili knjige za djecu koja imaju poteškoća u proizvodnji razumljivog govora ili ručnih znakova- pokušajte djetetu pružiti flanelnu ploču sa slikama, riječima ili drugim grafičkim simbolima koji će vam pomoći u komunikaciji informacija poput dostupnih centara ili odgovora na rutinska pitanja. Dijete može pokazati na ploču kako bi naznačilo odgovor ili izbor. Unaprijed naučite dijete ključne riječi koje će se čitati ili unaprijed pošaljite knjigu kući s djetetom kako bi ga obitelj mogla upoznati s njima.

Nadalje nabrajaju tri načina isticanja vizualnog okruženja:

1. Smjestite djecu s oštećenjem sluha kako bi se mogla vizualno usredotočiti na neku aktivnost- djeca trebaju biti smještena na način na koji mogu najbolje čuti i vidjeti odgojitelje i drugu djecu. Posjednite djecu s oštećenjem sluha gdje lako mogu vidjeti aktivnost i lica odgojitelja i ostale djece.
2. Budite sigurni da je osvjetljenje odgovarajuće – mnoga djeca s oštećenjem sluha ovise o čitanju govora radi lakšeg razumijevanja jezika. Osvjetljenje koje proizvodi odsjaj iza govornika zaklanja detalje lica presudne za razumijevanje. Najbolje je da prirodno ili umjetno svjetlo osvjetljava lice govornika a ne da je iza njega, sjajeći u oči djeteta s oštećenjem sluha. Primjerice kada se sjedi u krugu dijete s oštećenjem sluha bi trebalo sjediti okrenuto leđima prozoru, tako da prirodno svjetlo pada na lica odgojitelja i ostale djece.
3. Budite sigurni da djetetov fizički odnos s vama kao odgojiteljem promiče pozitivan socijalni odnos s vršnjacima- mnogi odgojitelji djecu s različitim poteškoćama u razvoju imaju naviku stavljati pored sebe ili u krilo. Ponekad je potrebna neposredna blizina djeteta odgojitelju. Međutim, ako se dijete rutinski postavi blizu, druga ga djeca mogu stigmatizirati ili shvatiti kao različitog, kao dijete koje zahtijeva posebnu pažnju. Dijete s oštećenjem sluha smjestite tamo gdje se uklapa među vršnjake. Kada dijete vidi odgojitelja, ima bolji pristup materijalima poput ilustracijama u slikovnicama.

2.2. Komunikacija s roditeljima

U komunikaciji dolazi do razmjene različitih oblika informacija između najmanje dvije osobe. Svi ljudi komuniciraju, čak i dijete čim se rodi počinje slati signale uz pomoć zvuka, mimike ili pokreta tijela. Komunicirati možemo na različite načine, oni se međusobno nadopunjuju i pojačavaju poruku. Ovisno o tome koju poruku želimo poslati kombiniramo različite načine komunikacije (Thunberg, Carlstrand, Claesson¹, Rrnsfeldt Flink, 2018).

Komunikacija s roditeljima djeteta s oštećenjem sluha je važna za uspješnu integraciju djeteta jer je obiteljska sredina ta koja ima nezamjenjivu ulogu u oblikovanju ličnosti djeteta (Dulčić i Kondić, 2002).

Članak Six Fundamentals for Creating Relationships with Families autorice Powers (2006) nabraja šest osnova za stvaranje odnosa s obiteljima djeteta iz odgojno-obrazovne skupine.

1. Budite dostupni- odgovaranje na pitanja roditelja ili obavještanja o nečemu što se dogodilo taj dan ne treba oduzimati mnogo vremena. To može biti samo brzi poziv ujutro ili popodne ili e-mail. Ako je roditeljima lako razgovarati s vama o malim stvarima, bit će im lakše razgovarati o težim temama.
2. Pustite roditelje da započnu razgovor- ponekad, ako vam roditelji imaju nešto važno za reći, trebaju temu pokrenuti na svoj način, u svoje vrijeme.
3. Budite svoji- neke obitelji jako vole odgojitelje svoje djece. Probajte biti otvoreni, ne ide vam u korist ako roditelji misle da ste savršeni.
4. Ostanite unutar svojih osobnih granica- odgojitelji ne moraju biti prijatelji s roditeljima djece u njihovoj odgojno-obrazovnoj skupini, iako je u redu ako se razvije prijateljstvo. Nekim su odgojiteljima i obiteljima ugodniji formalni odnosi, dok ostali razviju laku bliskost. Većina roditelja pozitivno reagira na jasna očekivanja od odgojitelja.
5. Budite pouzdani- ono što se vama čini kao sitnica, roditelju se može činiti kao izdaja povjerenja. Uvijek pitajte jesu li informacije povjerljive ili javne (na primjer trudnoća,

zdravstveno stanje). Ako roditelj pita za roditelja drugog djeteta, budite jasni i ljubazni u odbijanju davanja podataka. Roditelji će vas poštovati zbog vaše pouzdanosti.

6. Imajte na umu da je vaš odnos s obitelji uspostavljen zbog djetetovih potreba, a ne vaših prijateljstva s roditeljima mogu dovesti do složenih situacija. Imajte na umu da se dijete ponekad može gurnuti u stranu kada odgojitelji i roditelji uživaju u međusobnom društvu. Ponekad roditeljima treba reći tešku istinu, a osobni odnosi s njima vam ne bi trebali stati na put tome.

2.3. Suradnja sa stručnim suradnicima

Suradnja sa stručnim suradnicima/ timom je vrlo važna u odgojno-obrazovnoj inkluziji jer oni odgojitelju ukazuju na sve karakteristike djece s oštećenjem sluha. Stručni tim odgojitelju treba ukazati na načine rada s određenim pojedincima, njihove potrebe, snage i slabosti. Zajedno kreiraju individualizirane odgojno-obrazovne programe dok odgojitelj se stekne kompetenciju činiti to sam.

Bouillet (2010) navodi da je timski rad, tj. međusobna suradnja i usuglašavanje stručnjaka koji sudjeluju u edukacijsko-rehabilitacijskoj intervenciji važan kako bi se djetetu i članovima njegove obitelji osigurala kvalitetna i stručna edukacijsko-rehabilitacijska intervencija. Za ostvarivanje timskog rada i izvođenje profesionalnih zadataka tima potrebna su znanja iz različitih profesionalnih područja ili specijalizirana znanja iz istog ili sličnih područja (Kobolt i Žižak, 2007, prema Bouillet, 2010).

Međusobno intenzivna komunikacija, razmjena ideja i pregovaranje o različitim rješenjima pojedinog slučaja dovodi do primjerenog rješavanja slučaja (Van den Bossche i sur., 2006, prema Bouillet, 2010).

Timski rad je multidimenzionalni konstrukt te njegovi čimbenici ovise o različitim okolnostima poput strukture i grupnog procesa, interakcije članova i dr. Međusobno je razumijevanje nužan preduvjet zajedničkog rada, prema tome sposobnost suradničkog učenja članova tima dovodi do kvalitetne integracije djece (Bouillet, 2010).

U timu sudjeluju različiti stručnjaci poput pedijatra, drugih liječnika specijalista, stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti, socijalnih radnika, psihologa, pedagoga i dr. (Bouillet, 2010).

2.3.1. Uloga pedagoga

Uloga pedagoga u timu je koordiniranje timskog rada, iniciranje individualnog rada s djecom i njihovim roditeljima, kontaktiranje stručnih službi u zajednici. Također organiziraju pedagoške radionice u odgojnim skupinama te na roditeljskim sastancima (Bouillet, 2010).

2.3.2. Uloga edukacijsko-rehabilitacijskih stručnjaka

U edukacijsko-rehabilitacijske stručnjake ubrajamo logopede, rehabilitatore i socijalne pedagoge. Uloga logopeda u timu je prevencija, detekcija, dijagnostika i tretman poremećaja komunikacije, jezika, govora i glasa, poboljšanje komunikacijskih vještina i učinkovitosti. Savjetodavne usluge osobama oštećena sluha, njihovim obiteljima, odgojiteljima i na kraju odabir i razvoj podupirućih alternativnih komunikacijskih sustava i omogućavanje treninga uporabe. Uloga rehabilitatora u timu je procjena sposobnosti i mogućnosti djece. Edukacija i rehabilitacija psihomotornih, psihofizičkih i psihosocijalnih funkcija djece. Oni također participiraju u realizaciji pojedinih odgojno-obrazovnih sadržaja, vođenje dodatnih programa, surađuju s roditeljima djece i podupiru i educiraju odgojitelje koji rade s djecom koja imaju određenu teškoću. Socijalni pedagozi rade na jačanju odgojnih potencijala specijalnih okruženja. Socijalni pedagog je važan u timu zbog usmjerenosti na prevenciju delinkvencije i drugih opasnih ponašanja. Oni također pronalaze odgojne prednosti i slabosti u socijalnom okruženju djece, vezanih uz identificiranje, prevenciju i tretman poremećaja (Bouillet, 2010).

2.3.3. Uloga psihologa

Uloga psihologa u timu je prevencija (procjena, identifikacija, edukacija) i rana intervencija ako su kod djeteta uočeni problemi u psihosocijalnom funkcioniranju. Također vode psihološka savjetovanja djece ili roditelja (Bouillet, 2010).

2.3.4. Uloga socijalnih radnika

Uloga socijalnih radnika je izrada socijalne anamneze, pomoć roditeljima i djeci da ostvare svoja socijalna prava. Uz to, socijalni radnici provode specifične psihosocijalne intervencije, provedbu odredbi Obiteljskog zakona i Zakona o socijalnoj skrbi (Bouillet, 2010).

2.4. Zakonski aspekti predškolskog sustava odgoja i obrazovanja

Promišljanjem o pravima djeteta na inkluziju u odgojno-obrazovni sustav doneseni su i mnogi zakoni koji doprinose ostvarenju odgojno-obrazovnoj inkluziji djece s oštećenjem sluha. Neki od tih zakona su:

Članak 16. ,Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju (Narodne novine, 10/97, 107/07, 94/13, 98/19), navodi kako je u ostvarivanju programa iz članka 15. tog zakona dječji vrtić dužan stvarati primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta te dopunjavati obiteljski odgoj i svojom otvorenošću uspostavljati djelatnu suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem.

Prema članku 20., Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju (Narodne novine, 10/97, 107/07, 94/13, 98/19), navedene su kategorije djece koje ostvaruju pravo pri upisu u vrtić lokalne i regionalne samouprave. U jednu od tih kategorija ubrojena su djeca s teškoćama u razvoju.

Shodno članku 2., Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe, dijete s teškoćama se definira kao dijete s utvrđenim stupnjem i vrstom teškoće po propisima iz socijalne skrbi, koje je uključeno u redovitu i/ili posebnu odgojnu skupinu u dječjem vrtiću ili posebnu odgojno-obrazovnu ustanovu.

Prema članku 4. iz Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe djeca s oštećenjem sluha u smislu ovog Standarda smatraju se djecom s teškoćama. Lakšom teškoćom djece smatra se naglušost, dok gluhoća spada pod teže teškoće.

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je bio ispitati odgojitelje o njihovoj procjeni svojih kompetencija za rad s djecom oštećenog sluha.

3.2. Mjerni instrument i metoda istraživanja

Za potrebe ovog istraživanja izrađen je „online“ upitnik pod nazivom Uloga odgajatelja u odgojno-obrazovnoj inkluziji djeteta s oštećenjem sluha. Upitnik je proveden anonimno pri čemu je poštivan etički kodeks istraživanja. Sadrži 24 tvrdnje koje se odnose na samoprocjenu odgojitelja o kompetencijama za rad s djecom oštećenog sluha i jedno pitanje koje se odnosi na to jesu li radili s djetetom s oštećenim sluhom. Tri pitanja u prvom dijelu upitnika odnose se na demografske podatke ispitanika. Rezultati su interpretirani u postotcima i prikazani tablično.

3.3. Uzorak ispitanika

„Online“ anketom obuhvaćeno je 70 ispitanika, odgojitelja iz različitih krajeva Hrvatske, različitog spola, stručne spreme i godina iskustva u radu.

Tablica 1. Postotak ispitanika po spolu, stručnoj spreml i godinama iskustva/ Demografski podaci

Spol ispitanika	Postotak %	Stručna sprema	Postotak %	Godine iskustva	postotak %
muško	1,4%	srednja	2,9%	1-5	27,1%
žensko	98,6%	visoka	18,6%	6-10	11,4%
		viša	78,6%	11-15	18,6%
				16-20	8,6%
				21-25	10%

				26-30	11,4%
				31-35	7,1%
				Više od 35	5,7%

U tablici 1. je vidljivo kako je od ispitanika 98,6% ženskog spola i 1,4% muškog. Od toga ih 2,9% ima srednju stručnu spremu, 18,6% visoku stručnu spremu i 78,6% višu stručnu spremu. Može se vidjeti da je većina ispitanika (27,1%) u radnom odnosu 5 godina ili manje, 11,4% ima 6-10 godina radnog iskustva, 18,6% ima 11-15 godina, 8,6% 16-20 godina, 10% 21-25 godina, 11,4% 26-30 godine, 7,1% ima 31-35 godina te više od 35 godina radnog iskustva ima 5,7% ispitanika.

3.4. Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja interpretirani su i prikazani u postotcima i tablično. Jedno pitanje ima ponuđeno DA/NE za odgovor, sve ostalo su stupnjevi slaganja s određenom tvrdnjom (u potpunosti se slaže, djelomično se slažem, niti se slažem niti se ne slažem, djelomično se slažem, uopće se ne slažem). Odgovori su prikazani tablično, osim odgovora na pitanje DA/NE koje je prikazano grafom, zatim se rezultati dalje analiziraju.

Graf 1. Postotak ispitanika koji su radili s djetetom s oštećenjem sluha

Tablica 2. Postotak stupnjeva slaganja ispitanika sa tvrdnjama

TVRDNJA	u potpunosti se slažem	djelomično se slažem	ni se slažem ni se ne slažem	djelomično se ne slažem	uopće se ne slažem
Poznajem zakonske regulative na kojoj se temelji inkluzija u Republici Hrvatskoj	10%	60%	25,7%	2,9%	1,4%
Poznajem obilježja "socijalnog modela" na kojem se temelje principi inkluzije.	12,9%	58,6%	18,6%	8,6%	1,4%
Smatram se kompetentnom/im za primjenu metode rada s djecom s oštećenjem sluha	0%	25,7%	21,4%	30%	22,9%
Smatram da je suradnja sa stručnim timom važna za ostvarivanje uspješne inkluzije djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnoj praksi.	94,3%	2,9%	1,4%	0%	1,4%
Smatram da ustanova u kojoj radim ima stručne suradnike s kojima mogu ostvariti uspješnu suradnju vezanu uz inkluziju djece s oštećenjem sluha u odgojni-obrazovnu praksu.	21,4%	35,7%	25,7%	8,6%	8,6% ⁹⁷

Smatram da je komunikacija između roditelja, odgojitelja i stručnog tima važna za uspješnu integraciju djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnu praksu	97,1%	2,9%	0%	0%	0%
Smatram se kompetentnom/im za uspješnu komunikaciju s roditeljima i stručnim timom u mogućnosti ostvarivanja inkluzije djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnu praksu.	24,3%	42,9%	22,9%	5,7%	4,3%
Spremna/an sam stupiti u kontakt i surađivati s edukacijskim rehabilitatorom s kojim dijete radi izvan vrtićkog okruženja.	67,1%	17,1%	15,7%	0%	0%
Smatram da je suradnja sa edukacijskim rehabilitatorom važna za uredno napredovanje u razvoju i socijalizaciju djeteta.	92,9%	7,1%	0%	0%	0%
Smatram se kompetentnom/im za izradu individualiziranih odgojno-obrazovnih programa za djecu s oštećenjem sluha.	7,1%	22,9%	32,9	11,4%	25,7%

Smatram se kompetentnom/im za realizaciju individualiziranih odgojno-obrazovnih programa za djecu s oštećenjem sluha.	10%	28,6%	31,4%	10%	20%
Smatram se kompetentnom/im adekvatno pripremiti didaktičke materijale i okruženje za dijete s oštećenjem sluha.	12,9%	50%	21,4%	5,7%	12,9%
Smatram se kompetentnom/im upoznavanju djece u skupini s potrebama i snagama djeteta s oštećenjem sluha.	31,4%	41,4%	21,4%	2,9%	2,9%
Smatram se kompetentnom/im poticati dijete s oštećenjem sluha u uključivanje i aktivno sudjelovanje u aktivnostima.	21,1%	47,1%	20%	1,4%	4,3%
Smatram se kompetentnom/im poticati interakciju djeteta s oštećenjem sluha i ostale djece u grupi.	35,7%	45,7%	17,1%	0%	1,4%
Smatram se kompetentnom/im djetetu s oštećenjem sluha ostvariti osjećaj prihvaćenosti u grupi.	57,1%	32,9%	8,6%	0%	1,4%

Smatram se kompetentnom/im zadovoljiti individualne potrebe djeteta s oštećenjem sluha.	25,7%	24,9%	25,7%	2,9%	2,9%
Smatram se kompetentnom/im pratiti i zadovoljiti interese djeteta s oštećenjem sluha.	21,4%	47,1%	24,3%	2,9%	4,3%
Smatram se kompetentnom/im pratiti emocionalni i socijalni razvoj djeteta s oštećenjem sluha.	31,4%	45,7%	18,6%	1,4%	2,9%
Spremna/spreman sam se dodatno informirati o razvoju, potrebama i mogućnostima djece s oštećenjem sluha za njihovu što uspješniju integraciju u odgojno-obrazovni program.	80%	17%	0%	1,4%	1,4%
Smatram da djeca s oštećenjem sluha punu pažnju i individualizirane postupke mogu dobiti samo u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama.	14,3%	24,3%	21,4%	12,9%	27,1%

Na pitanje jesu li ikada radili s djetetom s oštećenjem sluha njih 88,6% je odgovorilo da nije, dok 11,4% odgojitelja je radilo s djetetom s oštećenjem sluha.

Prema podacima u tablici 2. možemo vidjeti da se 60% odgojitelja djelomično slaže s tvrdnjom da poznaju zakonske regulative na kojoj se temelji inkluzija u Republici Hrvatskoj, 10% se u potpunosti slaže, djelomično se ne slaže 2,9%, uopće se ne slaže 1,4% dok se 25,7% odgojitelja niti slaže niti ne slaže.

O tome da poznaju obilježja „socijalnog modela“ na kojem se temelje principi inkluzije najveći postotak, od 58,6% odgojitelja se djelomično slaže, 12,9% se u potpunosti slaže, djelomično se ne slaže 8,6%, uopće se ne slaže 1,4% dok se 18,6% odgojitelja niti slaže niti ne slaže.

Na traženje odgovora o tome smatraju li se odgojitelji kompetentnima za primjenu metode rada s djecom s oštećenjem sluha niti jedan odgojitelj se ne slaže u potpunosti, 30% njih se djelomično ne slaže, 22,9% odgojitelja uopće se ne slaže, 25,7% se djelomično slaže dok se 21,4% niti slaže niti ne slaže.

Da je suradnja sa stručnim timom važna u ostvarivanju uspješne inkluzije djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnoj praksi 94,3% odgojitelja se u potpunosti slaže, 2,9% se djelomično slaže, uopće se ne slaže 1,4% odgojitelja, a 1,4% odgojitelja se niti slaže niti ne slaže.

8,6% odgojitelja se uopće ne slaže da ustanova u kojoj rade ima stručne suradnike s kojima može ostvariti uspješnu suradnju vezanu uz inkluziju djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnu praksu, njih 21,4% se u potpunosti slaže, 35,7% se djelomično slaže, 8,6% se djelomično ne slaže dok se 25,7% niti slaže niti ne slaže.

U potpunosti se slaže 97,1% odgojitelja da je komunikacija između odgojitelja, roditelja i stručnog tima važna za uspješnu integraciju djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnu praksu i 2,9% se djelomično slaže s ovom tvrdnjom. Nadovezujući se na tu tvrdnju, 24,3% odgojitelja se potpuno slaže da se smatra kompetentnim za uspješnu komunikaciju s roditeljima i stručnim timom, djelomično se slaže 42,9%, 5,7% odgojitelja se djelomično ne slaže, 4,3% se uopće ne slaže i 22,9% odgojitelja se niti slaže niti ne slaže.

Da je spremno stupiti u kontakt i surađivati s edukacijskim rehabilitatorom s kojim dijete s oštećenjem sluha radi izvan vrtičkog okruženja u potpunosti se slaže 67,1% , djelomično se slaže 17,% odgojitelja dok se 15,7% niti slaže niti ne slaže. Nadalje 92,9% odgojitelja smatra

da je suradnja s edukacijskim rehabilitatorom važna za uredno napredovanje u razvoju i socijalizaciju djeteta i 7,1% se djelomično slaže.

Na upit o tome smatraju li se kompetentnima za izradu individualiziranih odgojno-obrazovnih programa za djecu s oštećenjem sluha 7,1% se u potpunosti slaže, 22,9% odgojitelja se djelomično slaže, uopće se ne slaže 25,7%, djelomično se ne slaže 11,4% te se 32,9% niti slaže niti ne slaže. Shodno tome o smatranju kompetentnima za realizaciju gore navedenih programa se 28,6% odgojitelja djelomično slaže, 10% u potpunosti slaže, uopće se ne slaže 20%, djelomično se ne slaže 10% a 31,4% se niti slaže niti ne slaže.

O tome smatraju li se kompetentnima adekvatno pripremiti didaktičke materijale i okruženje za dijete s oštećenjem sluha najviše se djelomično slaže (50%), u potpunosti se slaže 12,9%, djelomično se ne slaže 5,7%, uopće se ne slaže 12,9% , a 21,4% se niti slaže niti ne slaže.

41,4% odgojitelja se u djelomično slaže s tvrdnjom o tome da se smatraju kompetentnima upoznavanje djece u skupini s potrebama i snagama djeteta s oštećenjem sluha, u potpunosti se slaže 31,4%, djelomično se ne slaže 2,9%, uopće se ne slaže 2,9% te se 21,4% niti slaže niti ne slaže. Nadalje, kompetentnima na poticanje interakcije djeteta s oštećenjem sluha i ostale djece u grupi se u potpunosti smatra 35,7%, djelomično se smatra 45,7%, uopće se ne slaže 1,4%, niti se slaže niti se ne slaže 17,1%. Također, 57,1% odgojitelja se u potpunosti smatra kompetentnima djetetu s oštećenjem sluha ostvariti osjećaj prihvaćenosti u grupi, djelomično se smatra 32,9%, uopće se ne smatra kompetentnima 1,4%, niti se smatra niti se ne smatra 8,6%.

Kompetentnima se u potpunosti smatra 21,1% odgojitelja u poticanju djeteta s oštećenjem sluha u uključivanje i aktivno sudjelovanje u aktivnostima u potpunosti smatra, djelomično se smatra 47,1% , djelomično se ne smatra 1,4%, uopće se ne smatra kompetentnima 4,3% , niti se smatra niti se ne smatra 20%.

O tome smatraju li se kompetentnima zadovoljiti individualne potrebe djeteta s oštećenjem sluha se 25,7% u potpunosti slaže, djelomično se slaže 42,9%, djelomično se ne slaže 2,9%, uopće se ne slaže 2,9% dok se niti slaže niti ne slaže 25,7%. Dalje, kompetentnima pratiti i zadovoljiti interese djeteta s oštećenjem sluha se u potpunosti smatra 21,4% odgojitelja, djelomično se smatra 47,1%, djelomično se ne smatra 2,9%, uopće se ne smatra 4,3% a 24,3% se niti slaže niti ne slaže. Također, upitani o tome smatraju li se kompetentnima pratiti

emocionalni i socijalni razvoj djeteta s oštećenjem sluha u potpunosti se slaže 31,4%, djelomično se slaže 45,7% odgojitelja, djelomično se ne slaže 1,4%, uopće se ne slaže 2,9% te se niti slaže niti ne slaže 18,6%.

80% odgojitelja se u potpunosti slaže s time da su se spremni dodatno informirati o razvoju, potrebama i mogućnostima djece s oštećenjem sluha, djelomično se slaže 17%, djelomično se ne slaže 1,4% dok se uopće ne slaže 1,4%.

Na kraju, upitani o tome smatraju li da djeca s oštećenjem sluha punu pažnju i individualizirane postupke mogu dobiti samo u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama 14,3% odgojitelja se u potpunosti slaže, djelomično se slaže 24,3%, djelomično se ne slaže 12,9%, uopće se ne slaže 27,1% te se 21,4% niti slaže niti ne slaže.

3.5.Osvrt i rasprava

Navedeni podaci pokazuju kako veći broj ispitanika nije radio s djetetom s oštećenjem sluha. Neovisno o tome većina poznaje zakonske regulative na kojoj se temelji inkluzija u Republici Hrvatskoj i poznaju obilježja „socijalnog modela“ na kojem se temelje principi odgojno-obrazovne inkluzije. Manji dio ispitanika se osjeća kompetentnima za primjenu metode rada s djecom s oštećenjem sluha.

Vezano uz suradnju sa stručnim timom velika većina ispitanika smatra da je ona važna za ostvarivanje uspješne inkluzije djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnoj praksi. Ispitanici se pretežito slažu da ustanova u kojoj rade ima stručne suradnike s kojima mogu ostvariti uspješnu suradnju vezanu uz inkluziju djece s oštećenjem sluha.

Komunikaciju između roditelja, odgojitelja i stručnog tima svi ispitanici smatraju važnu za uspješnu integraciju djece s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnoj praksi. Većina se ispitanika smatra kompetentnima za uspješnu komunikaciju s roditeljima i stručnim timom. Također su svi ispitanici pozitivno odgovorili ili ostali suzdržani, no nitko nije negativno odgovorio na tvrdnju da su spremni stupiti u kontakt i surađivati s edukacijskim rehabilitatorom. Dok su svi pozitivno odgovorili na to smatraju li suradnju s edukacijskim rehabilitatorom važnu za uredno napredovanje u razvoju i socijalizaciju djeteta.

O tome smatraju li se kompetentnima za izradu individualiziranih odgojno-obrazovnih programa za djecu s oštećenjem sluha odgovori su podjednaki u slaganju i neslaganju, ali najviše je suzdržano. Većina je pozitivno odgovorila na to da se smatraju kompetentnima realizirati navedene programe.

Velika većina ispitanika smatra se kompetentnima adekvatno pripremiti didaktičke materijale i okruženje za dijete s oštećenjem sluha.

Ispitanici se pretežito smatraju kompetentnima upoznavanju djece u skupini s potrebama i snagama djeteta s oštećenjem sluha, poticati dijete s oštećenjem sluha u uključivanje i aktivno sudjelovanje u aktivnostima, poticati interakciju djeteta s oštećenjem sluha i ostale djece u grupi i ostvariti mu osjećaj prihvaćenosti.

Većina ispitanika se smatra kompetentnima zadovoljiti individualne potrebe, pratiti i zadovoljiti interese djeteta s oštećenjem sluha i pratiti njihov emocionalni i socijalni razvoj.

Velika većina ispitanika je spremno dodatno se informirati o razvoju, potrebama i mogućnostima djece s oštećenjem sluha za njihovu što uspješniju integraciju u odgojno-obrazovni program.

Mišljenja o tome da djeca s oštećenjem sluha punu pažnju i individualizirane postupke mogu dobiti samo u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama su različita, neki se potpuno slažu s izjavom dok se drugi uopće ne slažu.

4. ZAKLJUČAK

Na početku ovog završnog rada pažnja je bila usmjerena na teoriju i neke kompetencije koje odgojitelj treba imati za uspješnu odgojno-obrazovnu inkluziju djece s oštećenjem sluha. Poput suradnje s roditeljima i stručnim suradnicima, usklađivanja kurikuluma s individualnim potrebama djece, poticanja inkluzivne kulture u vrtiću i dr.

U istraživanju su u obliku tvrdnji navedene te kompetencije i od odgojitelja je traženo da procjene sebe u okviru tih kompetencija. Može se zaključiti, da iako, većina ispitanika nije radila s djecom s oštećenjem sluha, smatraju se kompetentnima u većem broju tvrdnji. Na primjer 62,9% ispitanika se (u potpunosti i djelomično) osjeća kompetentno za adekvatno pripremanje didaktičkih materijala i okruženja za dijete s oštećenjem sluha. 72,8% se smatra (u potpunosti i djelomično) kompetentnima upoznati djecu iz skupine s potrebama i snagama djeteta s oštećenjem sluha. Nadalje, 68,2% ispitanika se (u potpunosti i djelomično) smatra kompetentnima poticati dijete s oštećenjem sluha u uključivanje i aktivno sudjelovanje u aktivnostima. Čak 90% ispitanika se smatra kompetentnima djetetu s oštećenjem sluha ostvariti osjećaj prihvaćenosti u grupi. Neovisno o tim pozitivnim odgovorima 52,9% ispitanika je negativno odgovorilo na pitanje smatraju li se kompetentnima za primjenu metode rada s djecom s oštećenjem sluha, 37,1% ispitanika se ne smatra kompetentnima izraditi individualizirani odgojno-obrazovni program za djecu s oštećenjem sluha.

Možemo zaključiti da bi odgojitelji neprestano trebali raditi na dodatnom obrazovanju pohađajući razne edukacije i sudjelujući na seminarima kako bi osigurali kvalitetan odgojno-obrazovni program za svu djecu. Također bi svi odgojitelji jednako trebali imati osigurane mogućnosti pristupa raznim edukacijama s ciljem osiguravanja cjeloživotnog učenja, jer je cilj svakog odgojitelja pružiti što adekvatniji odgojno-obrazovni program svoj djeci. Stalnim napretkom i educiranjem osigurava se razvoj kompetencija odgojitelja.

LITERATURA

1. Bouillet, D. (2010). *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: školska knjiga.
2. Bouillet, D. (2011). Kompetencije odgojitelja djece rane i predškolske dobi za inkluzivnu praksu. *Pedagoška istraživanja*, 8(2), 323-338. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/116665> (18.8.2020.).
3. Carlstrand, A., Claesson, B., Flink Rensfeldt, A., Thunberg, G. (2018). *Započnimo tečaj komunikacije i potpomognute komunikacije za roditelje i stručne djelatnike*. Zagreb: Golden marketing- Tehnička knjiga.
4. Casey, T. (2010). *Inclusive Play: Practical strategies for children from births to eight*. London: Sage.
5. Cerić, H. (2004). Definiranje inkluzivnog obrazovanja. *Naša škola*, 29, 87-95.
6. *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*, NN, 63/08, 90/10. Preuzeto s <http://www.propisi.hr/print.php?id=2561> (18.8.2020.).
7. Dulčić, A., Kondić, Lj. (2002). *Djeca oštećena sluha: priručnik za roditelje i udomitelje*. Zagreb: Alineja.
8. Jones, C. (2004). *Supporting inclusion in the early years (supporting early learning)*. Maidenhead, Berkshire: Open University Press.
9. Katz, L., & Schery, T. (2006). Including Children with Hearing Loss in Early Childhood Programs. *YC Young Children*, 61(1), 86-95. Preuzeto s <http://www.jstor.org/stable/42729881> (30.8.2020.).
10. Knight, P., Swanwick, R. (1999). *The care and Education of a Deaf Child: a book for parents*. Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Multilingual Matters LTD.
11. Kobolt, A., Žižak, A. (2007). Timski rad i supervizija timova. *Ljetopis Studijskog centra socijalnog rada*, 14(2), 367-386.
12. Kudek Mirošević, J. i Jurčević Lozančić, A. (2014). Stavovi odgojitelja i učitelja o provedbi inkluzije u redovitim predškolskim ustanovama i osnovnim školama. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 50(2), 17-29. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/130957> (18.8.2020.).
13. Miloš, I. i Vrbić, V. (2015). Stavovi odgajatelja prema inkluziji. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (77/78), 60-63. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/169984> (5.9.2020.).

14. Powers, J. (2006). Six Fundamentals for Creating Relationships with Families. *YC Young Children*, 61(1), 28-28. Preuzeto s <http://www.jstor.org/stable/42729862> (30.8.2020.).
15. Prikaz dijelova uha na stranici: <http://www.microton.hr/admin/upload/webimages/uho.jpg> (5.9.2020.).
16. Stainback, W. & Stainback, S. (Eds.). (1990). *Support Networks for Inclusive Schooling: Interdependent Integrated Education*. Baltimore: Brookes Publishing.
17. Tassoni, P. (2003). Supporting special needs: Understanding inclusion in the early years. *Oxfors: Heinemann Educational Publishers*.
18. The Council for Exceptional Children (1995). *What Every Special Educator Must Know: The International Standards for the Preparation and Certification of Special Education Teachers*. Virginia: The Council for Exceptional Children. Preuzeto s <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED387958.pdf> .
19. Thompson, J. (2016). *Vodič za rad s djecom i učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama*. Zagreb: EDUCA.
20. Van den Bossche, P., Gijsselaers, W. H., Segers, M., Kirchner, P. A. (2006). Social and Cognitive Factors Driving Teamwork in Collaborative Learning Environments: Team Learning Beliefs and Behaviors. *Small Group Research*, 37(5), 490-521.
21. Wolfendale, S. (2003). *Special educational needs in the early years (teaching and learning in the early years)*. New York: Routledge Falmer.
22. *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*, NN, 10/97, 107/07, 94/13. Dostupno na <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju> .
23. Zovko, G. (1996). *Odgoj izuzetne djece (II. izdanje)*. Zagreb: Orijentacije.
24. Zrilić, S. (2011). *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole-priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje*. Zadar: Sveučilište u Zadru.

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istog nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)